

การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร

Social welfare provision to improve the quality of life of the elderly in

Samutsakhon Municipality

นิธิวรรณ คุเจริญไพศาล

Nitiwat Kujaroenpaisan

Nitiwat1664@gmail.com

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้ดำเนินการภายใต้มาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 ด้าน โดยปัญหาอุปสรรค มีดังนี้ 1) ทัศนคติของคณะผู้บริหารเทศบาล 2) ยังคงดำเนินการตามคำสั่ง หรือข้อระเบียบกฎหมาย 3) สภาพความเป็นเมือง 4) กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรม และ 5) ภาวะพึ่งพิงการช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งแนวทางในการแก้ไข คือ 1) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ 2) รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมต้องเน้นการพัฒนาสุขภาพทางกาย สังคม จิต และปัญญาให้ดีขึ้น เน้นในการดูแลช่วยเหลือ และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยตัวเอง ครอบครัว และชุมชน โดยแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุ คือ การดำเนินการเพิ่มเติมในแต่ละด้านและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ข้อเสนอแนะในการวิจัยคือ การกำหนดนโยบายและแนวทางดำเนินงานที่ชัดเจน การจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น การทำงานเชิงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากร เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ต่อยอดไปสู่การพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุในพื้นที่

คำสำคัญ : การจัดสวัสดิการสังคม ; ผู้สูงอายุ ; คุณภาพชีวิต

Keyword : Social welfare ; elderly ; quality of life

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร

**นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete aged society) สถานการณ์นี้เป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการแพทย์ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น นโยบายการวางแผนครอบครัวหรือการควบคุมการมีบุตรทำให้เกิดการลดภาวะการเจริญพันธ์อย่างรวดเร็ว และการลดลงอย่างต่อเนื่องของระดับการตายของประชากร ทำให้จำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัด

การจัดสวัสดิการสังคมโดยภาครัฐนั้น เป็นรูปแบบกลไกในการจัดสวัสดิการสังคม ในปัจจุบันการบริหารของภาครัฐของประเทศไทย จะมุ่งเน้นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราว รัฐจึงไม่มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาเชิงระบบหรือโครงสร้างขององค์กรภาครัฐ ซึ่งปัญหาการบริหารงานภาครัฐที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น คือ ปัญหาการดำเนินงานและวางแผน เนื่องจากภาครัฐของประเทศไทยมีรูปแบบการบริหารงานแบบระบบการสั่งการจากบนลงล่าง (Top - down) ต้องรอคำสั่งในการดำเนินงานและวางแผนจากส่วนกลางเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการบริหารงาน และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่าง ๆ ทำให้การจัดสวัสดิการไม่ทั่วถึงให้ความสำคัญเพียงบางส่วนและละเลยบางส่วน แนวทางในการจัดสวัสดิการจึงไม่สอดคล้องกับปัญหาที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ หรือไม่สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประชาชน

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิและสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุโดยบัญญัติรองรับสิทธิไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ ย่อมมีสิทธิ ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และรัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมถึงการให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว ในขณะที่ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้เทศบาลนครมีอำนาจและหน้าที่ในการสงเคราะห์และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

เทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การบริการตรวจสุขภาพ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ และสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ แต่ยังไม่ทั่วถึง และตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ดังนั้น เพื่อให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ของเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง

นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครสมุทรสาคร จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษา มาวางแผนและพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลนครสมุทรสาครมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ คุชกรีนินท์ รายงานการประชุม คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เทศบาลนครสมุทรสาคร

2. การวิจัยสนาม (Field Research) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview)

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยในครั้งนี้ มีประชาชนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1. ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ผู้บริหารท้องถิ่น บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลนครสมุทรสาคร

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 ผู้บริหารท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลนครสมุทรสาคร ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 4 คน สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้ที่มีส่วนได้เสียกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุ และผู้มีบทบาทเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ดังนี้

- 1) ผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลนครสมุทรสาคร จำนวน 1 คน
- 2) ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม จำนวน 1 คน
- 3) นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 คน

2.2 ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 6 คน เพื่อเก็บข้อมูลในเชิงลึก จากผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาครที่มีความแตกต่างกันในสถานภาพความเป็นอยู่ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแล ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญ ผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยจะทำการลงพื้นที่เพื่อแสวงหาข้อมูล

เบื้องต้นและใช้หลักความเป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมายในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในทุกมิติเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ที่สร้างขึ้น โดยการใช้การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบคำถามในการสัมภาษณ์ ซึ่งการสัมภาษณ์จะเป็นในลักษณะคำถามปลายเปิด (Open-ended question) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละด้านที่ต้องการศึกษา และการสัมภาษณ์จะทำการนัดหมายวันสัมภาษณ์ โดยได้แจ้งให้ผู้สัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์จะใช้การจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยก่อนการสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ในการจดบันทึกการสนทนาทุกครั้ง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป โดยการรวบรวมเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น ได้แก่

1.1 หนังสือทั่วไป ได้แก่ ตำรา คู่มือ เอกสารประกอบการบรรยาย สรุปผลการดำเนินงาน รวมถึงเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ เป็นต้น

1.2 หนังสืออ้างอิง ได้แก่ สารานุกรม พจนานุกรม เป็นต้น

1.3 งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นงานที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้น ๆ อย่างละเอียด

1.4 เอกสารของทางราชการ เป็นเอกสารที่ส่วนราชการจัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ เช่น นโยบาย กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง คู่มือปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยติดต่อกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคลเพื่อขอนัดหมายวัน - เวลาสัมภาษณ์ เป็นการล่วงหน้า พร้อมทั้งอธิบายประเด็นของการสัมภาษณ์ให้ทราบอย่างคร่าว ๆ และก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างชัดเจนว่าจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงวิชาการเท่านั้น รวมทั้งขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจดบันทึกการสนทนาและบันทึกเสียงทุกครั้ง และในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะถามคำถามในประเด็นที่ต้องการทราบ และอาศัยคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ในการสร้างคำถามต่อเนื่อง ในระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น มีรายละเอียดและลึก การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่เต็มใจและเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยไม่มีการกดดัน หากข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนใด ๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้วิจัยแต่เพียงฝ่ายเดียวตามหลักความเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์และหลักความยุติธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำการศึกษาค้างนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม มาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างของข้อมูล ก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงบรรยาย
4. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล มาสรุปผลการวิจัยการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานวนคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร จากผลการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ปัญหาของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ และสังคม ซึ่งจากการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุ และสภาพปัญหาของผู้สูงอายุที่อาจเกิดขึ้นตามมา ทำให้รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญว่า ควรจะได้มีการเตรียมการช่วยเหลือผู้สูงอายุในกรณีต่าง ๆ จึงได้กำหนดให้เป็นนโยบายสาธารณะต่าง ๆ

การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบของรัฐและเอกชน เพื่อมุ่งเน้นการป้องกัน แก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพที่ดีและพึ่งตนเองได้ แนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุมาจากการประมวลและสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ และข้อกำหนด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นพื้นฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยได้แบ่งเป็นประเภทมาตรฐานด้านต่าง ๆ รวม 6 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล
2. มาตรฐานด้านรายได้
3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย
4. มาตรฐานด้านนันทนาการ
5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ คือสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของของผู้สูงอายุตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคม ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้อง จนเกิดความสุขและมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสังคม 4) ด้านเศรษฐกิจ และ 5) ด้านสภาพแวดล้อม

สรุปได้ว่า การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในด้านต่าง ๆ เพื่อมุ่งป้องกัน แก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพที่ดีและพึ่งตนเองได้ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ คือสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของของผู้สูงอายุตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคม ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้อง จนเกิดความสุขและมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี โดยเทศบาลนครสมุทรสาครเป็นหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นที่มีการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยสนาม

ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถนำมาวิเคราะห์แยกประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร

รูปแบบการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้มีการดำเนินการจัดสวัสดิการตามหน้าที่ในมาตรา 16 (10) ของพระราชบัญญัติ กำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ระบุว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ใน “การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส” แม้การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุจะได้รับการให้ความสำคัญมาโดยตลอด แต่ยังคงมีความท้าทายสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และสัดส่วนของผู้สูงอายุที่สูงขึ้นนี้ จึงนับว่าภารกิจงานด้านผู้สูงอายุจะยิ่งมีความท้าทายมากยิ่งขึ้น

นับตั้งแต่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ถ่ายโอนภารกิจเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2546 ทำให้เทศบาลนครสมุทรสาครต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยบทบาทการดูแลผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้ดำเนินการภายใต้มาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ดังนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล เทศบาลนครสมุทรสาครมีการจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขจำนวน 3 ศูนย์ โดยแต่ละศูนย์จะอยู่ประจำแต่ละตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยมีบริการให้ความรู้คำแนะนำ การดูแลสุขภาพ ตลอดจนจนถึงการกายภาพบำบัดโดยการประสานงานกับนักกายภาพบำบัดจากโรงพยาบาลมาให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ

2. มาตรฐานด้านรายได้ เทศบาลนครสมุทรสาครดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุที่มีอายุก่อน 60 ปีบริบูรณ์มาลงทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพตามสิทธิ มีการปรับปรุงระบบข้อมูลผู้สูงอายุให้มีความทันสมัย ข้อมูลเป็นปัจจุบัน และนอกจากนี้ยังมีการส่งต่อการช่วยเหลือเรื่องเงินสงเคราะห์แก่การยังชีพไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้การช่วยเหลือเงินสงเคราะห์เฉพาะหน้าสำหรับการยังชีพของผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ

3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย เทศบาลนครสมุทรสาครได้ริเริ่มโครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ยากจน) ให้เหมาะสมและปลอดภัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างปลอดภัยใกล้เคียงตามหลักอารยสถาปัตยกรรม

4. มาตรฐานด้านนันทนาการ เทศบาลนครสมุทรสาครริเริ่มการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุและดำเนินการสนับสนุนให้ช่วยเหลือและขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสาร แหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา จัดทัศนศึกษาด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ และด้านการประกอบอาชีพ ตลอดจนการนำสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเดินทางไปศึกษาดูงานเพื่อให้เห็นแนวทางในการนำความรู้ได้ที่รับจากการอบรมไปปรับใช้ในวิถีประจำตัว และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในพื้นที่

5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง เทศบาลนครสมุทรสาครดำเนินการอำนวยความสะดวกในการให้บริการและการสงเคราะห์ค่าจัดการศพตามประเพณี โดยมีกองสวัสดิการสังคม เป็นหน่วยงานย่อยของเทศบาลในการให้การสงเคราะห์ค่าจัดการศพ ซึ่งเป็นการส่งต่อไปกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสาคร เป็นผู้เบิกจ่ายเงินสงเคราะห์ให้แก่ญาติของผู้สูงอายุที่ยื่นความประสงค์เป็นหลัก

6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน เทศบาลนครสมุทรสาครดำเนินการลงพื้นที่ให้ตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุร่วมกับอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน พร้อมทั้งติดต่อประสานจากหน่วยงานภายนอก ได้แก่ โรงพยาบาลสมุทรสาคร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสาคร ประชาชนในชุมชน ฯลฯ ให้ลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือเป็นรายกรณี และติดตามการช่วยเหลือจนผู้สูงอายุสามารถกลับสู่ชุมชนและสังคมได้ตามปกติ

ประเด็นที่ 2 ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร

1. วิสัยทัศน์ของคณะผู้บริหารเทศบาล กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีความเป็นไปได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับ การอนุมัติหรือไม่อนุมัติเรื่องให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการ ซึ่งขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญและวิสัยทัศน์ในมุมมอง ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ย่อมส่งผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ
2. การจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลนครสมุทรสาคร ยังคงดำเนินการตามหลักเกณฑ์ คำสั่ง หรือข้อระเบียบ กฎหมาย มิได้เกิดจากการนำเอาสภาพปัญหาความเดือดร้อน ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมาเป็นหลักเกณฑ์ ในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุเท่าที่ควร ยังไม่นำความต้องการและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุมาเป็น ตัวกำหนดทิศทางหรือแนวทางในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ
3. สภาพความเป็นเมือง เนื่องจากเทศบาลนครสมุทรสาครเป็นเมืองอุตสาหกรรม รูปแบบการใช้ชีวิตหรือ การดำรงชีวิตมีความเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กันในชุมชนค่อย ๆ เลือนหายไป เป็นการใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ เมื่อมีการจัดโครงการกิจกรรมใด ๆ จึงได้รับความร่วมมือหรือ ความสนใจจากประชาชนในพื้นที่น้อย
4. ในการจัดกิจกรรม การดำเนินงาน/โครงการต่าง ๆ ของเทศบาลนครสมุทรสาคร ยังมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมาย ไปแค่ชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ซึ่งมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับสัดส่วนจำนวนประชากรผู้สูงอายุใน เขตเทศบาลนครสมุทรสาคร
5. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังหวังพึ่งพิงรายได้จากรัฐ สิทธิที่รัฐบาลกำหนดไว้ เพื่อมอบให้กับผู้สูงอายุที่ผ่าน หลักเกณฑ์ จึงทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คาดหวังเงินเยียวยาจากรัฐ ในทุก ๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ผู้สูงอายุขาดความกระตือรือร้นที่จะหารายได้ด้วยตนเอง หวังพึ่งรัฐจากการแจกจ่ายสิ่งของสาธารณูปโภค รวมไปถึง เงินชดเชยต่าง ๆ

ประเด็นที่ 3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของเทศบาลนครสมุทรสาคร

แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของ เทศบาลนครสมุทรสาคร คือ

1. คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จะต้องทำการศึกษา ทบทวนบทบาท และภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง กับงานการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ว่า แต่ละหน่วยงานมีภารกิจทางตรงและทางอ้อมอย่างไร มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร สามารถคิด วิเคราะห์กระบวนการทำงานของตนเอง เพื่อส่งเสริมแนวทางการทำงานได้ ควรมีการวิเคราะห์แผนงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อนำแผนงานมาบูรณาการในการทำงาน ภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกันในพื้นที่ สนับสนุนให้เกิดช่องทางการเข้าถึงบริการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน มากขึ้น เสริมสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องสิทธิต่าง ๆ ที่ควรได้รับ ให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการรับรู้ สิทธิได้อย่างถูกต้องและทั่วถึง รวมไปถึงมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดโครงการที่เกี่ยวข้อง

2. รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุต้องเน้นเพื่อเป็นการพัฒนาสุขภาพทางกาย ทางสังคม ทางจิต และทางปัญญาให้ดีขึ้น มุ่งเน้นในการดูแลช่วยเหลือ และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยตัวผู้สูงอายุเอง ครอบครัว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้หน่วยงานควรมีการดำเนินการจัดทำแผนชุมชนในการจัดการดูแล และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรที่มีการดำเนินการด้านการดูแล และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน สถาบันวิชาการในแต่ละชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับดูแล ผู้สูงอายุในชุมชนต่อไป

ประเด็นที่ 4 แนวทางพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนคร สมุทรสาคร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมด้านรายได้ เทศบาลต้องมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดฝึกอบรมอาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง เพื่อสร้างรากฐานความมั่นคงทาง เศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุ และเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ

2. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมด้านการรักษาพยาบาล เทศบาลควรมีการจัดเจ้าหน้าที่เพื่อออกไปให้ความรู้ด้านการป้องกันหรือลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ ควรมีการจัดตั้งอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ ซึ่งเป็นแนวทางและวิธีการที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างถูกวิธีและได้รับการเอาใจใส่

3. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัย เทศบาลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีสภาพชำรุด ที่อยู่อาศัยไม่มีความมั่นคงแข็งแรง ซึ่งต้องเรียงลำดับตามความเดือดร้อนของแต่ละครัวเรือน นอกจากนั้นควรจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้คำแนะนำด้านสุขอนามัยของที่พักอาศัยให้แก่ บ้านเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ และการจัดหาที่พักให้กับผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พักอาศัยให้ทั่วถึง

4. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมด้านนันทนาการ เทศบาลควรสนับสนุนส่งเสริมการจัดทัศนศึกษา สถานที่สำคัญทางศาสนาในพื้นที่อื่น ๆ หรือพื้นที่ใกล้เคียงประจำทุกปี หรือแหล่งเรียนรู้สำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ ผู้สูงอายุได้พักผ่อนและได้พบปะพูดคุยระหว่างในวัยเดียวกัน นอกจากนั้น ยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการทัศนศึกษาไปต่อยอดหรือปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมด้านความมั่นคง ทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง เทศบาลควรจัดเทศบาลเคลื่อนที่เพื่อให้บริการด้านต่าง ๆ กับประชาชนอย่างน้อย 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง เพื่อจะได้ ตรวจสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ นอกจากนั้นเทศบาลต้องประสานความร่วมมือกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้คำแนะนำวิธีการรักษาสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย และจัดหา พาหนะรับ – ส่งในการเข้ารับบริการตรวจร่างกายตามระยะเวลาที่โรงพยาบาลนัดหมาย

6. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมด้านการบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนา สวัสดิการในด้านต่าง ๆ ของเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยการประสานกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายการพัฒนาที่ เกี่ยวข้อง กลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มประชาสัมพันธ์ในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัด สวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษา “การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษาดำเนินการตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งสามารถนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาอภิปรายผลได้ดังนี้

การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า มีการดำเนินการภายใต้มาตรฐานการจัดบริการเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามหลักการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบการนำนโยบาย ไปปฏิบัติตามกฎหมายกำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของ วุฒิสาร ตันไชย (2559, หน้า 60-75) กล่าวว่า องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ดำเนินการจัดบริการสาธารณะโดยอาศัยทรัพยากรงบประมาณ บุคลากร องค์ความรู้ อำนาจ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และ อำนาจตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง มีข้อดีคือองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นสามารถควบคุมกระบวนการดำเนินการด้วยตัวเอง เพื่อการจัดทำบริการสาธารณะสามารถที่จะ ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยเทศบาลนครสมุทรสาครมีการดำเนินการจัด สวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ภายใต้มาตรฐานการจัดบริการเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล
2. มาตรฐานด้านรายได้
3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย
4. มาตรฐานด้านนันทนาการ
5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แสดงความคิดเห็นว่าปัญหาอุปสรรคใน การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ประกอบด้วย

1. วิสัยทัศน์ของคณะผู้บริหารเทศบาล กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะมีความเป็นไปได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับ การให้ความสำคัญและวิสัยทัศน์ในมุมมองความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ย่อมส่งผลต่อการจัดสวัสดิการ สังคมให้แก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของ Berman (อ้างถึงใน เฉลิมพล ศรีหงษ์, 2565, หน้า 11 - 14) กล่าวว่า การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในระดับจุลภาค ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการระดมพล (Mobilization)

คือการที่ผู้บริหารขององค์กรในระดับท้องถิ่นจะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการยอมรับโครงการของรัฐบาลและแผนการนำโครงการเหล่านั้นไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะต้องอาศัยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในการเมืองและทางราชการ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. การจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลนครสมุทรสาคร ยังคงดำเนินการตามหลักเกณฑ์ คำสั่ง หรือข้อระเบียบกฎหมาย ยังไม่นำความต้องการและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุมาเป็นตัวกำหนดทิศทางหรือแนวทางในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทาริตา แดงเส็งและกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2564) มีข้อค้นพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้เกิดจากการทำเอาสภาพปัญหาความเดือดร้อนหรือความต้องการของผู้สูงอายุไปเป็นหลักเกณฑ์ในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุ ยังคงมีการดำเนินการตามคำสั่ง หรือข้อระเบียบกฎหมาย ซึ่งไม่เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยตรง

3. สภาพความเป็นเมือง เนื่องจากเทศบาลนครสมุทรสาครเป็นเมืองอุตสาหกรรม รูปแบบการใช้ชีวิตหรือการดำรงชีวิตมีความเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต การมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มชนน้อย เป็นการใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ จึงได้รับความร่วมมือหรือความสนใจจากประชาชนในพื้นที่น้อย เมื่อมีการจัดโครงการกิจกรรมใด ๆ สอดคล้องกับ อรทัย ก๊กผล (2559) มีข้อค้นพบว่า สภาพความเป็นเมืองส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการและการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานราชการระดับพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนคนเมืองมากที่สุด และสภาพความเป็นเมืองจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน การดำเนินงานหรือจัดบริการสาธารณะใด ๆ ก็ตาม หากประชาชนรู้สึกว่ามีได้เป็นเพียงผู้รับบริการ แต่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเจ้าของท้องถิ่น ความรู้สึกนั้นจะเป็นพลังที่ส่งผลให้การจัดการปัญหา การจัดการบริการสาธารณะหรือการดำเนินงานประสบความสำเร็จ และเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้โครงการ/กิจกรรมมีความยั่งยืน

4. กลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมนันทนาการ ยังมุ่งเน้นไปแค่ชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ซึ่งมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับสัดส่วนจำนวนประชากรผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมของ ระพีพรรณ คำหอม (2557, หน้า 80 - 96) กล่าวว่า แนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคม ได้แก่ ความต้องการพื้นฐานสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ความเป็นธรรมทางสังคมการพัฒนาคนและความมั่นคงของมนุษย์ การมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุนั้นเป็นสิทธิที่ผู้สูงอายุพึงควรได้รับอย่างเท่าเทียม เป็นสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองแห่งรัฐ สิทธิสวัสดิการถือเป็นสิทธิพลเมืองโดยเป็นสิทธิทางสังคมที่พลเมืองควรได้รับจากรัฐแนวคิดสิทธิมนุษยชน เป็นฐานคติที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายกฎหมายและมาตรการทางสังคมต่อกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ของสังคมไทย

5. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังหวังพึ่งพิงรายได้จากรัฐ สิทธิที่รัฐบาลกำหนดไว้ เพื่อมอบให้กับผู้สูงอายุที่ผ่านหลักเกณฑ์ จึงทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คาดหวังเงินเยียวยาจากรัฐ ในทุก ๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทาริตา แดงเส็งและกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2564) มีข้อค้นพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหวังพึ่งพา

รายได้จากรัฐ เกิดความคาดหวังเงินเยียวจากรัฐ ในทุก ๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ประชาชนขาดความกระตือรือร้นที่จะหารายได้ด้วยตนเอง หวังพึ่งรัฐจากการแจกจ่ายสิ่งของสาธารณูปโภค รวมไปถึงเงินชดเชยต่าง ๆ

แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร

แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จะต้องทำการศึกษา ทบทวนบทบาท และภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุในพื้นที่ว่า แต่ละหน่วยงานมีภารกิจทางตรงและทางอ้อมอย่างไร มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร สามารถคิด วิเคราะห์กระบวนการทำงานของตนเอง เพื่อส่งเสริมแนวทางการทำงานได้ ควรมีการวิเคราะห์แผนงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุ เพื่อนำแผนงานมาบูรณาการในการทำงานภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกันในพื้นที่ สนับสนุนให้เกิดช่องทางการเข้าถึงบริการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนมากขึ้น เสริมสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องสิทธิต่าง ๆ ที่ควรได้รับให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการรับรู้สิทธิได้อย่างถูกต้องและทั่วถึง รวมไปถึงมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดโครงการที่เกี่ยวข้อง พร้อมการกำหนดรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุควรเน้นเพื่อเป็นการพัฒนาสุขภาพทางกาย ทางสังคม ทางจิต และทางปัญญาให้ดีขึ้น มุ่งเน้นในการดูแลช่วยเหลือ และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยตัวผู้สูงอายุเอง ครอบครัว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้หน่วยงานควรมีการดำเนินการจัดทำแผนชุมชนในการจัดการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรที่มีการดำเนินการด้านการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณภัทร ใจเอื้อ (2563) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาสวัสดิการสังคม 6 ด้าน โดยใช้ธรรมนุษยสภาพชุมชน 1) โดยให้พิจารณาจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ ตั้งแต่กระบวนการพัฒนากิจกรรมตั้งแต่เริ่มเรียนรู้ (วัยเด็ก) กลุ่มวัยคนทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุวัยเกษียณ 2) ลักษณะการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะคนยากจนและด้อยโอกาสให้ความรู้ พัฒนาด้านอาชีพ รายได้ พฤติกรรมการออม 3) ลักษณะของการกิจกรรมการให้คุณค่าผู้สูงอายุผ่านกิจกรรม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนในตำบลเนินศาลาพัฒนาศักยภาพชมรมผู้สูงอายุ 5) การพัฒนาศักยภาพขององค์กรเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 6) การพัฒนาศักยภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดสวัสดิการได้หลากหลายประเภทตั้งแต่เกิด – ตาย

แนวทางพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร มีการดำเนินการภายใต้มาตรฐานการจัดบริการเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 ด้าน แต่ยังมีดำเนินการที่ไม่ครอบคลุมกับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้เสนอแนวทางพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อ

พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ เทศบาลต้องมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดฝึกอบรมอาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง เพื่อสร้างรากฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุ และเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ มีการจัดหน้าที่เพื่อออกไปให้ความรู้ด้านการป้องกันหรือลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ ควรมีการจัดตั้งอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ ซึ่งเป็นแนวทางและวิธีการที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างถูกวิธีและได้รับการเอาใจใส่ เทศบาลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีสภาพชำรุด ที่อยู่อาศัยไม่มีความมั่นคงแข็งแรง ซึ่งต้องเรียงลำดับตามความเดือดร้อนของแต่ละครัวเรือน นอกจากนี้ควรจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้คำแนะนำด้านสุขอนามัยของที่พักอาศัยให้แก่บ้านเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ และการจัดหาที่พักให้กับผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พักอาศัยให้ทั่วถึง สนับสนุนส่งเสริมการจัดทัศนศึกษาสถานที่สำคัญทางศาสนาในพื้นที่อื่น ๆ หรือพื้นที่ใกล้เคียงประจำทุกปี หรือแหล่งเรียนรู้สำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนและได้พบปะพูดคุยระหว่างในวัยเดียวกัน นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการทัศนศึกษาไปต่อยอดหรือปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดเทศบาลเคลื่อนที่เพื่อให้บริการด้านต่าง ๆ กับประชาชนอย่างน้อย 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง เพื่อจะได้ตรวจสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้เทศบาลต้องประสานความร่วมมือกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้คำแนะนำวิธีการรักษาสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย และจัดหาพาหนะรับ – ส่งในการเข้ารับการรักษาพยาบาลตามระยะเวลาที่โรงพยาบาลนัดหมาย การประสานกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง กลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มประชาสัมพันธ์ในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพงษ์ คชศักดิ์ (2562) กล่าวว่า ความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการในทุกด้าน เช่น ต้องการการตรวจสุขภาพเป็นประจำ มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีส่วนร่วมในสังคม ต้องการอาชีพเสริม แนวทางการจัดสวัสดิการคือการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และดำเนินการในเชิงรุกมากขึ้น มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน จัดสรรงบประมาณ และบุคลากรที่เพียงพอ การบูรณาการการทำงานกับภาคส่วนอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครสมุทรสาคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุ ควรมีการกำหนดนโยบาย รวมทั้งแนวทางเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ชัดเจน และควรมีการดำเนินการเชิงรุก ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการออกตรวจเยี่ยมและให้บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน การรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ การส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพให้กับกลุ่มบุคคลที่ใกล้เกษียณอายุ เป็นต้น
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดสรรงบประมาณพร้อมทั้งจัดจ้างบุคลากร เพื่อมาดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการประสานบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุให้ได้รับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ต่อยอดไปสู่การพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่เน้นข้อมูลเชิงลึกในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุแต่ละด้าน แต่ยังคงขาดการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้เห็นผลการศึกษาในภาพรวมว่าผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นในเชิงสถิติต่อการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลมากน้อยเพียงไร

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ควรเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มบุคคลที่ใกล้เคียงวัยอายุ เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจและการเตรียมความพร้อมของกลุ่มบุคคลที่ใกล้เคียงวัยอายุว่ามีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุมากน้อยเพียงใด

4. ควรศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมเชิงนโยบายของผู้ด้อยโอกาสอื่นในสังคม ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). *มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร:

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

เฉลิมพล ศรีหงษ์. (2564). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ.

เฉลิมพล ศรีหงษ์. (2565). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชาการน่านโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผล*

นโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ.

ทาริตา แดงเส็งและกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, (2564), *แนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่*

องค์การบริหารส่วนตำบลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร. ค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2565, จาก

file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/budpanjournal,+%7B\$UserGroup%7D,+7+%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B2+63-73%20(1).pdf

พรรณภัทร ใจเอื้อ. (2563). *แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา อำเภอ*

โกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2565, จาก

file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/wthuenchang,+%7B\$UserGroup%7D,+004-

%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%

A7%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2+(%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%81)+%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%97%E0%B8%A3+%E0%B9%83%E0%B8%88%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%AD%20(3).pdf

ระพีพรรณ คำหอม. (2557). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย* (พิมพ์ที่ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิโรจน์ ก่อสกุล. (2564). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหบัณฑิต ภาคพิเศษ.

วุฒิสาร ตันไชย. (2559). *รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับสวัสดิการ*

ผู้สูงอายุ. ค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2565, จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=54389&filename=house2558_2

สุภางค์ จันทวานิช. (2563). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถพงศ์ คชศักดิ์. (2562). *แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ

อรรถัย ก๊กผล. (2559). *Urbanization เมื่อ “เมือง” กลายเป็นโจทย์ของการบริหารจัดการท้องถิ่นสมัยใหม่*.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.